

श्रीगणेशायनमः ॥ कृतकृत्यानां दुःसहः दुःखमस्तानां महाप्रस्थानादिना उपायेन देहत्यागो युक्त इति पांडवाचारेण प्रदर्शयन् महाप्रस्थानिकं पर्वारभते प्रसंगाच्च स्वर्गतिहेतून् गुणान् स्वर्गतिप्रबंधकांश्च दोषान् दर्शय
तिसंक्षेपेण एवं वृण्वंधककुले इत्यादिना ॥ १ ॥ प्रस्थाने स्वर्गं गंतुं गृहान्निःसरणे ॥ २ ॥ पाशं तत्कृतमाकर्षमरणमिति यावत् तदहं मन्ये अंगीकरोमि त्वमप्येतद्गुं आलोचितुं ॥ ३ ॥ कालः काल इति नित्यार्थे द्वित्वं

श्रीगणेशायनमः ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं ॥ देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ जनमेजय उवाच एवं वृण्वंधककुले श्रुत्वामौ सलमा
हवं ॥ पांडवाः किमकुर्वन्त तथा कृष्णे दिवंगते ॥ १ ॥ वैशंपायन उवाच श्रुत्वैवं कौरवो राजा वृष्णीनां कदनं महत् ॥ प्रस्थाने मतिमाधाय वाक्यमर्जुनमब्रवीत् ॥
॥ २ ॥ कालः पचति भूतानि सर्वाण्येव महामते ॥ कालपाशमहं मन्ये त्वमपि द्रष्टुमर्हसि ॥ ३ ॥ इत्युक्तः स तु कौंतेयः कालः काल इति ब्रुवन् ॥ अन्वपद्यत तद्वाक्यं भ्रा
तुर्ज्येष्ठस्य धीमतः ॥ ४ ॥ अर्जुनस्य मतं ज्ञात्वा भीमसेनो यमौ तथा ॥ अन्वपद्यत तद्वाक्यं यदुक्तं सव्यसाचिना ॥ ५ ॥ ततो युयुत्सुमानां य्यप्रव्रजन् धर्मकाम्यया ॥
राज्यं परिददौ सर्वं वैश्यापुत्रे युधिष्ठिरः ॥ ६ ॥ अभिषिच्य स्वराज्ये च राजानं च परिक्षितं ॥ दुःस्वार्तश्चाब्रवीद्राजा सुभद्रां पांडवाग्रजः ॥ ७ ॥ एष पुत्रस्य पुत्रस्ते कुरु
राजो भविष्यति ॥ यदूनां परिशेषश्च वज्रो राजा कृतश्च ह ॥ ८ ॥ परिक्षिद्धास्तिनपुरेशः क्रप्रस्थे च यादवः ॥ वज्रो राजा त्वयारक्ष्यो माचाधर्मे मनः कृथाः ॥ ९ ॥ इत्यु
क्त्वा धर्मराजः स वासुदेवस्य धीमतः ॥ मातुलस्य च वृद्धस्य रामादीनां तथैव च ॥ १० ॥ भ्रातृभिः सह धर्मात्मा कृत्वोदकमतं द्रितः ॥ श्राद्धान्युद्दिश्य सर्वेषां चकार
विधिवत्तदा ॥ ११ ॥ द्वैपायनं नारदं च मार्कण्डेयं तपोधनं ॥ भारद्वाजं याज्ञवल्क्यं हरिमुद्दिश्य यत्नवान् ॥ १२ ॥ अभोजयत्स्वादुभोज्यं कीर्तयित्वा च शार्ङ्गिणं ॥ ददौ
रत्नानि वासांसि ग्रामान् श्वान् रथांस्तथा ॥ १३ ॥ स्त्रियश्च द्विजमुख्येभ्यस्तदा शतसहस्रशः ॥ कृपमभ्यर्च्य च गुरुमथ पौरपुरस्कृतं ॥ १४ ॥ शिष्यं परिक्षितं तस्मै
ददौ भरतसत्तमः ॥ ततस्तु प्रकृतीः सर्वाः समाना य्ययुधिष्ठिरः ॥ १५ ॥ सर्वमाचष्ट राजर्षिंश्चिकीर्षितमथात्मनः ॥ ते श्रुत्वैव वचस्तस्य पौरजानपदाजनाः ॥ १६ ॥
भृशमुद्दिग्धमनसो नाभ्यनंदन्त तद्वचः ॥ नैवं कर्तव्यमिति ते तदोचुस्तं जनाधिपं ॥ १७ ॥ न च राजा तथा कार्षीत् कालपर्यायधर्मवित् ॥ ततो नुमान्य धर्मात्मा पौरजा
नपदं जनं ॥ १८ ॥ गमनाय मतिं चक्रे भ्रातरश्चास्यते तदा ॥ ततः सराजा कौरव्यो धर्मपुत्रो युधिष्ठिरः ॥ १९ ॥

अपरिहार्यः कालो मृत्युः सोऽद्यैवास्तु किंचिरेणेत्याशयः ॥ ४ ॥ ५ ॥ धर्मकाम्यया प्रव्रजन् तूद्देगेन परिददौ तदधीनं कृतवान् तस्याभिषेकेऽनधिकारात् ॥ ६ ॥ स्वराज्ये हास्तिनपुरे ॥ ७ ॥ ८ ॥ अधर्मे परिक्षिद्ध
जयोर्बालयोररक्षणजे महाप्रस्थानमियं माकुर्यादिति भावः ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ स्त्रियः दासीः ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ अनुमान्य अनुमतिप्रदं कृत्वा ॥ १८ ॥ १९ ॥